

การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
มองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆษณ์)*
THE APPLICATION OF BUDDHIST ETHICS FOR DEVELOPING THE LIFE
QUALITY THROUGH THE SHADOW PUPPET PLAYS OF
NANG ATTHAGHOSIT (CHIN DHAMMAGHOT)

พระมหาไพศาล วิสาโล (ครูกิมโสม)

PhramahaPaisan Visalo (Krukimsom)

สวัสดิ์ อโนทัย

Sawat Anothai

สมบุญ บุญโท

Somboon Boondo

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University, Thailand

E-mail: phaisan17102502@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและองค์ประกอบการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆษณ์) 2) เพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) เพื่อการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆษณ์) 4) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ผ่านการแสดงหนังตะลุง การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสาร นำเสนองานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ภายใต้ กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทาง ปรัชญา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเป็นมาและองค์ประกอบการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆษณ์) พบว่า หนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆษณ์) เกิดเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2474 ที่บ้านธรรมโฆษณ์ หมู่ที่ 3 ตำบลสทิงหม้อ อำเภอเมืองสงขลา (ปัจจุบันเป็นอำเภอสิงหนคร) จังหวัดสงขลา แสดงหนังตะลุงตั้งแต่เป็นเด็ก ได้ทำการแสดงหนังตะลุงทั้งในประเทศและ ต่างประเทศมาไม่น้อยกว่า 6,000 ครั้ง เสียชีวิตที่บ้านเกิด เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2560

* Received 25 September 2019; Revised 18 October 2019; Accepted 24 October 2019

รวมอายุได้ 86 ปี ส่วนองค์ประกอบการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) ประกอบด้วยคณะหนังตะลุง โรงหนังและอุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องดนตรี และรูปหนังตะลุง มีลำดับขั้นตอนการแสดงเช่นเดียวกับหนังตะลุงภาคใต้ที่สืบทอดกันมา

2. พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า มีพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตสอดแทรกอยู่ในบทกลอนหนังตะลุงของคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) แทบทุกเรื่อง ทั้งพุทธจริยศาสตร์ระดับพื้นฐาน (เบญจศีลเบญจธรรม) ระดับกลาง (กุศลกรรมบถ 10) และระดับสูง (มรรคมีองค์ 8) โดยทุกหลักธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตใน 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนบุคคลและส่วนสังคม

3. การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) พบว่า การแสดงหนังตะลุงของคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) มีการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2 ระดับ คือ 1) การประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนบุคคล 2) การประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนสังคม

4. องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ผ่านการแสดงหนังตะลุง พบว่า เกิดองค์ความรู้ใหม่ ที่เรียกว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนังตะลุง คือ โมเดล (S-B-P-L & 3Es) เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้ชมการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประสบสันติสุขอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, การแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)

Abstract

The objectives of this dissertation are as follows: 1) to study the history and compositions of Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) Performance, 2) to study Buddhist Ethics for life's quality development, 3) to apply the Buddhist Ethics for life's quality development through the shadow play of Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot), 4) to create a new body of knowledge and development model of life's quality derived from the application Buddhist Ethics through the Shadow Plays. This research was a qualitative research focus on document study. The presentation was the analytical description through the analytic, appreciative and applicative approach so as to lead to the creativity of a new body of knowledge in philosophy.

The results of research were found as follows:

1. The history and compositions of Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) Performance found that Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) was born on September 27, 1931 at Ban Thammaghot, Moo 3, Sathing Mo Subdistrict, Mueang Songkhla District (now Singha Nakorn District), Songkhla Province. He has performed shadow play since childhood, not less than 6,000 shadow plays both domestically and internationally, died in his hometown on 29 May 2017, a total of 86 years of age. The composition in the shadow play of Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) consists of Shadow group, theaters and instruments, musical instruments and shadow play (rup nang thalung) with the same acting process as traditional southern shadow.

2. The Buddhist ethics for life's quality development found that Buddhist ethics for life's quality development is inserted in the shadow play catchphrase of Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) almost every story. Both basic Buddhist ethics (the five precepts, the five ennobling virtues), intermediate level (wholesome course of action) and advanced level (the noble eightfold path). All principles can be applied to develop the quality of life in 2 levels, namely personal and social level.

3. The Application of Buddhist ethics for life's quality development, looking through Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) Performance. It was found that Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) Performance can apply Buddhist ethics for life's quality development in 2 levels which are 1) the application for life's quality development at the individual level, 2) the application for life's quality development at the social level.

4. A new body of knowledge and model of life's quality development from the application of Buddhist Ethics through Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) Performance found that the new body of knowledge called the Model of Application the Buddhist Ethics for life's quality development looking through Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) is the model "S-B-P-L & 3Es" which is a new body of knowledge that the audiences of Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) Performance can be applied for life's quality development to achieve a sustainable peace.

Keywords: Application of Buddhist Ethics, Life's Quality Development, Nang Atthagosit (Chin Dhammaghot) Performance

บทนำ

การดำเนินชีวิตภายใต้บริบทแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมหลังนวยุคของผู้คนในสังคมภาคใต้ มีความคล้ายคลึงกับความเป็นอยู่ของผู้คนในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ที่ต้องเผชิญกับการไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมจากภายนอก ทำให้การใช้ชีวิตของผู้คนก็ยิ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นในทุกมิติ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตโดยการนำเอาเทคโนโลยีอันทันสมัยที่ถูกพัฒนาขึ้นมาสนับสนุนการดำเนินชีวิตมากขึ้นตลอดเวลา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงศิลปะการแสดงพื้นบ้านแขนงต่าง ๆ

การแสดงพื้นบ้านภาคใต้ โดยเฉพาะหนังตะลุงถือมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวภาคใต้ ดังที่อุดม หนูทอง กล่าวไว้ว่า การที่หนังตะลุงมีประวัติมายาวนานในภาคใต้และยังคงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน ย่อมแสดงให้เห็นว่าหนังตะลุงเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวภาคใต้เป็นอย่างดี (อุดม หนูทอง, 2529) และสมหวัง คงประยูร ก็กล่าวว่า หนังตะลุงยังคงได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางจนถึงทุกวันนี้ และจากการดูหนังตะลุงแต่ละครั้ง นอกจากประชาชนจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ประชาชนจะได้รับแง่คิดความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง จึงนับว่าหนังตะลุงเป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่มีบทบาทต่อการปลูกฝังละส่งเสริมค่านิยมแก่ประชาชนภาคใต้ได้ (สมหวัง คงประยูร, 2522)

ในสังคมภาคใต้ยังมีผู้คนเป็นจำนวนมากที่ชื่นชอบการชมการแสดงศิลปะพื้นบ้าน โดยเฉพาะการแสดงหนังตะลุง ที่กล่าวได้ว่าเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านอันมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในภาคใต้อย่างแท้จริง ในการแสดงหนังตะลุงนั้น นายหนังตะลุงจะได้รับการยอมรับจากคนทั่วไปว่าเป็นปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งในบรรดาปราชญ์ท้องถิ่นแถบกลุ่มทะเลสาบสงขลา หนังธรรมโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) เป็นผู้มีความรู้ทางภูมิปัญญาที่โดดเด่นอย่างยิ่ง คือ “หนังฉิ้นธรรมุต เคยแสดงหนังไม่น้อยกว่า 6000 ครั้ง และเขียนบทหนังตะลุงไว้ไม่น้อยกว่า 100 เรื่อง (โสภา สมเขาใหญ่, 2538) ในการแสดงหนังตะลุงของคณะธรรมโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) เป็นการนำเสนอเรื่องราวความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของผู้คนมาถ่ายทอดผ่านบทกลอนหนังตะลุง โดยนายหนังตะลุงพร้อมคณะได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดออกสู่ผู้ชมทั้งเพื่อความบันเทิงสนุกสนานและเพื่อเป็นแนวทางของการดำเนินชีวิต หนังตะลุงมิใช่เป็นเพียงการเสพความบันเทิงสนุกสนานที่สัมผัสได้แค่ชั่วข้ามคืนเท่านั้น หากแต่เป็นการเล่าเรื่องราวความเป็นมาและ

เป็นไปของวิถีชีวิตผู้คนของแต่ละช่วงเวลาที่เราเรียกว่า “กระบวนทัศน์” ของผู้คน นัยต่าง ๆ ที่ผสมผสานด้วยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาถูกแฝงซ่อนอยู่ภายใต้บทบาทการแสดงของตัวรูปหนังที่นายหนังบรรจงสร้างสรรค์ขึ้นมาสะท้อนผ่านเงาแสงให้ผู้ชมมองเห็นนั้น ล้วนเป็นการสะท้อนภาพทั้งเรื่องราวต่าง ๆ ของชีวิตผู้คนในสังคมภาคใต้และแฝงซ่อนหลักพุทธจริยศาสตร์ คุณงามความดีอันเป็นแนวทางแห่งความประพฤติให้ผู้คนได้ยึดถือปฏิบัติเพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งชีวิต การเฝ้ามองการแสดงหนังตะลุงของผู้คนในภาคใต้ จึงมีคุณค่าอย่างยิ่งทั้งได้รับความสนุกสนานบันเทิงและแนวปฏิบัติเพื่อความดีงามของชีวิตควบคู่กันไป นอกจากนี้ เมื่อกล่าวถึงความมีคุณค่าของการแสดงหนังตะลุงภาคใต้ กล่าวได้ว่า การแสดงหนังตะลุง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ในทุกแง่มุมของการแสดงย่อมเป็นที่ประจักษ์กันเป็นอย่างดีว่า คุณค่าของการแสดงหนังตะลุงนั้นมีอยู่เต็มเปี่ยม ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าความงามทางศิลปะของตัวรูปหนัง ลีลาการเชิดหนัง หรือกลยุทธ์ลีลาท่วงท่าศิลปะของการกล่าวบทหนังที่นายหนังแต่ละคณะได้นำเสนอออกสู่ผู้ชมที่หลากหลาย แต่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง นอกจากนั้น คุณค่าที่มีความสำคัญยิ่ง คือ การแฝงไว้ซึ่งพุทธจริยธรรมในบทกลอนหนังตะลุง

จากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการแข่งขันในทุกเรื่องราวของการดำเนินชีวิต มีปัญหาการละเมิดจริยธรรมเกิดขึ้นมากมายไม่เว้นแต่ละวัน เช่น ปัญหาการละเมิดศีล 5 ปัญหาการขาดความซื่อสัตย์ ปัญหาการคดโกง ปัญหาการทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ในประเด็นปัญหาทางจริยธรรมเหล่านี้ หนังตะลุงมีบทบาทหน้าที่ในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว หรือช่วยส่งเสริมเติมเต็มคุณภาพชีวิตของผู้คนได้อย่างไร หลักพุทธจริยธรรมหรือหลักคำสอนต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในบทกลอนหนังตะลุงจะมีส่วนช่วยในการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมได้อย่างไรบ้าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในบทกลอนหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆชน์) จากนั้นจึงนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนให้สามารถอาศัยอยู่ในสังคมได้สันติ จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆชน์) ทั้งเพื่อการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมองผ่านการแสดงศิลปะพื้นบ้านและเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้สนใจศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและองค์ประกอบการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆชน์)
2. เพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. เพื่อการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดง
หนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)

4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากการประยุกต์ใช้
พุทธจริยศาสตร์ผ่านการแสดงหนังตะลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้น
การศึกษาเอกสาร (Document study) โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง การแสดงหนัง
ตะลุงในภาคใต้ การแสดงหนังตะลุงของหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)
พุทธจริยศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ปรากฏในการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธ
โฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) โดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย และ
เอกสารที่เกี่ยวข้องทุกประเภท โดยมีการเก็บรวบรวมจากเอกสารชั้นต้น ได้แก่ หนังสือ ตำรา
วิชาการ บทกลอนหนังที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรม
โฆษณ์) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และเอกสารชั้นรอง ได้แก่ บทความจากวารสารต่าง ๆ
และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมาทำการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ
เพื่อปรับความคิดที่เอนเอียงเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยให้ผู้ที่มีความ
เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธโฆสิต
(ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของผลการวิเคราะห์เอกสารที่ได้อีกครั้ง
หนึ่ง เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ คือ เพื่อศึกษาการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต
(ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) และเพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องและความสมบูรณ์ครบถ้วนของ
ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์และอภิปรายผลตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ตามหลักวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการนำเสนอข้อมูลเป็น 4
ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาและองค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุงคณะอรธ
โฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)

ส่วนที่ 2 พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ส่วนที่ 3 การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่าน การแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)

ส่วนที่ 4 องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากการ ประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ผ่านการแสดงหนังตะลุง

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษา เอกสาร ผู้วิจัยจึงใช้การนำเสนอในรูปแบบของการเขียนอภิปรายแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ความเป็นมาและองค์ประกอบการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)

หนังตะลุงอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) เกิดที่หมู่ที่ 3 ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง สงขลา (ปัจจุบัน อำเภอสิงหนคร) จังหวัดสงขลา เป็นบุตรคนที่ 4 (ในจำนวนพี่น้อง 6 คน) ของ นายยก และนางแหม่ อรมุต เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2474 เป็นนายหนังตะลุงที่ได้รับ พระราชทานนามอันเป็นมงคลยิ่งจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรม นารถพิตร (รัชกาลที่ 9) ว่า หนังอรธโฆสิต และได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปการแสดง (หนังตะลุง) ประจำปี พุทธศักราช 2532 เป็นบรมครูหนังตะลุงของภาคใต้ มีการแสดงหนังตะลุงไม่น้อยกว่า 6,000 ครั้ง เขียนบทหนังตะลุงที่ดีไม่น้อยกว่า 100 เรื่อง เป็นผู้สอนหนังตะลุงแก่นายหนังตะลุง มากมาย หนังตะลุงอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) เสียชีวิตที่บ้านเกิด เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พุทธศักราช 2560 รวมอายุได้ 86 ปี (เกษม ขนาบแก้ว และคณะ, 2560)

องค์ประกอบการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) ประกอบด้วย ส่วนสำคัญ คือ คณะหนังตะลุง โรงหนังตะลุง อุปกรณ์ประกอบการแสดงต่าง ๆ เครื่องดนตรี และรูปหนังตะลุง

ส่วนขนบนิยมในการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) จะมี ลักษณะแบบเดียวกันการแสดงหนังตะลุงโดยทั่วไป ได้แก่ 1) ตั้งเครื่องเบ็กรอง 2) โหมโรง 3) ออกลิ้งหัวคำ 4) ออกฤๅษี 5) ออกรูปละ หรือรูปจับ 6) ออกรูปปรายหน้าบท 7) ออกรูปบอก เรื่อง 8) เกี่ยวจ้อ 9) ตั้งนามเมือง หรือตั้งเมือง

2. พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

พุทธจริยศาสตร์ ถือเป็นแนวทางแห่งความประพฤติ คือ การเว้นชั่ว ทำความดี และ ชำระจิตของตนให้ผ่องใส ถือเป็นกรอบของการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในส่วน

ของบุคคลและส่วนของสังคม โดยพุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในการแสดงหนังตะลุงของอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) โดยเฉพาะที่ปรากฏในบทกลอนหนังนั้น มีทั้ง 3 ระดับ คือ

2.1 พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น คือ จริยศาสตร์ที่เป็นไปเพื่อเป็นฐานรองรับคุณภาพต่าง ๆ และเพื่อความสันติในสังคม คือ เบญจศีลเบญจธรรม

2.2 พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง คือ จริยศาสตร์ที่เป็นไปเพื่อพัฒนาจิตใจและขัดเกลาตนเองให้มีคุณธรรมสูงขึ้น คือ กุศลกรรมบถ 10 ประการ

2.3 พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง คือ จริยศาสตร์ที่เป็นไปเพื่อพัฒนาผู้ปฏิบัติให้ถึงความเป็นผู้ประเสริฐ หรือบรรลุมรรคผลนิพพาน คือ มรรคมืองค์ 8 การนำหลักพุทธจริยศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตหรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบันให้เกิดความเหมาะสมตามบริบทด้านอาชีพต่าง ๆ

หลักพุทธจริยศาสตร์ทั้ง 3 ระดับ ที่ปรากฏอยู่ในบทกลอนหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในส่วนบุคคล เช่น ในบทหนังตะลุงเรื่อง น้ำใจแม่ ตอนที่พระฤๅษีสอนธรรมะให้แก่ระเด่น เจ้าเมืองชะวา ที่หลงผิดทำลายพระพุทธรูป ที่ว่า

“อันทุกข์ข้งตั้งแต่เกิดกำเนิดใน	ที่ร้อนใจมีทั่วทุกตัวคน
เพราะตณหาสาทานเป็นการหลง	มักเวียนวนในกิเลสเกิดเหตุผล
กามราคาพาให้ชั่วจึงมัวมน	ตดมรรคผลทางประโยชน์โพธิญาณ
ถือปาณา อทินนา อย่าฆ่าสัตว์	อย่าฉ้อโกงสมบัติพัสถาน
บทธสามาว่ากาเมสุมิจฉาจาร	ผัวเมียท่านชายหญิงอย่าชิงเชย
ที่มิสาบาลีว่าอย่าขี้ปด	สุรารสเมรียอย่าได้เสวย
ถือศีลห้าสิ่งได้ไม่เปรียบเปรย	เป็นการเลยละชั่วกระทำดี”

ศีล 5 ประการ คือ เบญจศีล เป็นพุทธจริยศาสตร์พื้นฐานของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาชีวิตและสังคม ทำให้สังคมและโลกเกิดสันติสุข เพราะเว้นจากการเบียดเบียนจากการฆ่าและการทำร้ายผู้อื่นแต่ควรให้ความรักความเมตตา

ส่วนหลักพุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในบทกลอนหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในส่วนบุคคล เช่น บทกลอนที่กล่าวถึงความกตัญญูในเรื่อง แदनอภินิหาริย์ ที่ว่า

“พระสิทธิธาปราณีอารีรับ	ให้งามสรรพอยู่เป็นศิษย์ศึกษาสน
สาวได้ครูผู้วิเศษทางเวทย์มนต์	เรียนเสียจนเชี่ยวชาญกาลต่อมา
ปฏิบัติวัฑวาทิพาवास	การปิดกวาดถือเป็นกิจของศิษย์หา
ตอบสนองฉลองคุณมุสิก้า	กตัญญูตาต่อพระมุนี”

จะเห็นได้ว่า หลักพุทธจริยศาสตร์นั้น จะมีปรากฏอยู่ในบทกลอนหนึ่งตะลุดของคณะ อรรถโฆสิต (ฉิน ธรรมโฆษณ์) ทั้งในส่วนการพัฒนาคุณภาพชีวิตในส่วนบุคคลและส่วนสังคม

3. การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนึ่ง ตะลุดคณะอรรถโฆสิต (ฉิน ธรรมโฆษณ์)

การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนึ่ง ตะลุดคณะอรรถโฆสิต (ฉิน ธรรมโฆษณ์) พบว่า มีการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ส่วนบุคคล ได้แก่ ความมีเหตุผล ความอดทน ความรู้จักตน ความมีศีล ความสำรวมวาจา ความรู้จักเลือก คบคน และความรู้จักเลือกคู่ครอง และมีการประยุกต์ใช้ส่วนสังคม ได้แก่ หลักพระรัตนตรัย หลักความกตัญญูกตเวที หลักสังจะ หลักเบญจศีลเบญจธรรม หลักความมีสัมมาคารวะ หลักไตรลักษณ์ หลักปฏิจจสมุပ္บาท หลักความไม่ประมาท หลักอกุศลมูล และหลักโลกธรรม 8 โดยการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริง เช่น การประยุกต์ใช้หลักเหตุผลในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนบุคคล ดังปรากฏในบทกลอนหนึ่งเรื่อง มัจจุราชเจ้าเล่ห์ ที่ว่า

“ข้อควรเล่าข่าวคนลือชื่อมัวหมอง	ต้องศึกษาตาสอดส่องมองหลักฐาน
หากว่าเช่นเห็นแววชัดประวัติการณ์	เมื่อเกิดแล้วเหมือนแก้วรานก็ปานกัน
วิชาญเชื่อคำบิดาผู้ปรีชาฉลาด	รับโอวาทขบคิดไม่ผิดผัน
สืบเสียงเล่าข่าวติระวิวรรณ	ด้วยเขาว์ชั้นเชิงชายแล้วตั้งนายวิชาญ”

ในบทกลอนหนึ่งที่ยกมานำเสนอเป็นตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงความมีเหตุผลและการใช้ เหตุผลในการพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลมีหลักฐาน แล้วจึงตัดสินใจ หากไม่มี เหตุผลหรือไม่ใช้เหตุผลก็อาจเกิดความเสียหายได้

ส่วนการประยุกต์ใช้หลักเหตุผลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในส่วนสังคม ดังปรากฏใน บทกลอนหนึ่งเรื่อง ทายาทพระยาญ ที่ว่า

“โคตมะอาศัยในอาศรม	รักษาพรหมจรรย์ไม่หวั่นไหว
สละสิ่งทั้งหมดกำหนดใจ	รู้ทันในอนิจจังสังขารา
อันรูปรสกลิ่นเสียงเคียงสัมผัส	เครื่องผูกมัดเหล่านั้นคือตัณหา
อันอินทรีย์วิบัติเป็นอนัตตา	ตัวกิเลสเจตนาเป็นราคิน
ตกหลุมรักปลักเปลวเหวตัณหา	เหมือนเต่าตาบอดแข่งกระแสนินธุ์
อวิชชาพาตนให้มลทิน	สัตว์จึงคั่นอยู่ในห้วงแห่งบ่วงมาร”

ในบทกลอนนี้ แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาจสุมุบพาท ทั้งฝ่ายเกิดทุกข์และดับทุกข์ว่า เพราะมีอวิชชา (ความไม่รู้ในไตรลักษณ์ หรือในอริสัจ) มนุษย์จึงต้องดิ้นรนอยู่ในอำนาจของกิเลสตัณหา แต่หากมีปัญญาก็สามารถละอวิชชาได้ ความทุกข์ก็จะดับ ความสุขก็เกิดขึ้น

การประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต จะสามารถลดปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันได้ ผู้วิจัยเชื่อว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะ เป็นพุทธจริยศาสตร์ระดับต้น ได้แก่ จริยศาสตร์ที่เป็นไปเพื่อเป็นฐานรองรับคุณภาพต่าง ๆ และเพื่อความสันติในสังคม (หลักเบญจศีลเบญจธรรม) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง ได้แก่ จริยศาสตร์ที่เป็นไปเพื่อพัฒนาจิตใจและขัดเกลาตนเองให้มีคุณธรรมสูงขึ้น (กุศลกรรมบถ 10 ประการ) หรือพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง ได้แก่ จริยศาสตร์ที่เป็นไปเพื่อพัฒนาผู้ปฏิบัติให้ถึงความเป็นผู้ประเสริฐ หรือบรรลุมรรคผลนิพพาน (มรรคมืองค์ 8) การนำหลักพุทธจริยศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมปัจจุบันผ่านบทกลอนหนึ่งตะลุด จึงเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

กล่าวโดยสรุป การแสดงหนึ่งตะลุดของคณะอรรถโฆสิต (ฉิ้น อรรถ/ธรรมโฆษณ์) ได้มีการสอดแทรกพุทธจริยศาสตร์ไว้ในทุกบทกลอน ไม่ว่าจะ เป็นพุทธจริยศาสตร์ในระดับต้น ระดับกลาง หรือระดับสูง โดยทั้ง 3 ระดับ ทุกบทกลอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความดีงามได้อย่างแท้จริง

4. องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ผ่านการแสดงหนึ่งตะลุด ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถสรุปได้ ดังนี้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ โมเดลการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการมองผ่านการแสดงหนึ่งตะลุดคณะอรรถโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) ผู้วิจัยได้คิดรูปแบบโมเดลขึ้นมา เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำและการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีตัวย่อว่า “S-B-P-L & 3Es” ผ่านรูปแบบการพัฒนา ดังนี้

รูปแบบการพัฒนา	องค์ความรู้ใหม่	กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิต	ผลจากการพัฒนาคุณภาพชีวิต
การชมการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)	องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธ จริยศาสตร์ที่ปรากฏในบทกลอนหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)	ผู้ชมการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธจริยศาสตร์ในบทกลอนหนังตะลุงแล้วนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต	ผู้ชมการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการดำเนินชีวิตได้ถูกต้อง
การเรียนรู้หลักพุทธจริยศาสตร์ผ่านบทกลอนหนังตะลุง	เกิดการเรียนรู้หลักพุทธจริยศาสตร์แนวใหม่ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม	นำความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธจริยศาสตร์ทั้งระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง สู่อำนาจปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	เกิดความสงบสุขทั้งในส่วนบุคคลและในส่วนสังคม
การประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	เกิดองค์ความรู้ใหม่ และแนวคิดในมิติใหม่ ๆ ที่ได้จากการชมการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)	เป็นการนำองค์ความรู้ใหม่ แนวคิดในมิติใหม่ ๆ ที่ได้จากการชมการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) ไปสู่อำนาจประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	เกิดความสุขสนุกสนานในการชมการแสดง เกิดการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม พื้นบ้านและเป็นแบบอย่างให้อุชนรุ่นหลังได้ถือปฏิบัติสืบต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)” สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความเป็นมาและองค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุงอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) จากการศึกษ พบว่า หนังตะลุงอรรถโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) เกิดที่หมู่ที่ 3 ตำบลสิงห์ม้อ อำเภอมืองสงขลา (ปัจจุบัน อำเภอสิงหนคร) จังหวัดสงขลา เป็นบุตรคนที่ 4 (ในจำนวนพี่น้อง 6 คน) ของนายยก และนางแหม่ อรมุต เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2474 เป็นนายหนังตะลุงที่ได้รับพระราชทานนามอันเป็นมงคลยิ่งจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ว่า “หนังอรรถโฆษิต” ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หนังตะลุง) พุทธศักราช 2532 มีการแสดงหนังตะลุงไม่น้อยกว่า 6,000 ครั้ง เขียนบทหนังตะลุงมากกว่า 100 เรื่อง มีลูกศิษย์นายหนังตะลุงมากมาย หนังตะลุงอรรถ

โฆสิต (ฉันท ธรรมโฆสิต) เสียชีวิตที่บ้านเกิด เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พุทธศักราช 2560 รวมอายุได้ 86 ปี ส่วนองค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉันท ธรรมโฆสิต) ได้แก่ คณะหนังตะลุง โรงหนังและอุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องดนตรี และรูปหนังตะลุง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเกษม ขนาบแก้ว ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาการสอนหลักธรรมในพระพุทธรูปที่ปรากฏในบทกลอนหนังตะลุงของคณะหนังฉันท อรมุต : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ (เกษม ขนาบแก้ว, 2544) พบว่า 1) ประวัติและผลงานของหนังฉันท อรมุต หนังฉันท อรมุตเป็นปราชญ์ชาวบ้านแถบลุ่มทะเลสาบสงขลาที่เด่นยิ่ง คือ มีผลงานการแสดงหนังตะลุงไม่น้อยกว่า 6000 ครั้ง และเขียนบทหนังตะลุงไว้นับไม่น้อยกว่า 100 เรื่อง 2) ภูมิปัญญาการสอนหลักธรรมในพระพุทธรูปที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังฉันท อรมุต ด้านกลวิธีสอนและสิ่งที่สอนมีดังนี้

1.1 กลวิธีสอนหลักธรรมในพระพุทธรูปมี 4 วิธี คือ 1) การเลือกธรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ 2) การใช้อุปมาเปรียบเทียบ 3) การใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสม 4) การใช้กลวิธีสอนที่หลากหลาย

1.2 หลักธรรมที่สอนที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังฉันท อรมุต จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) หลักธรรมที่พึงรู้ ได้แก่ หลักไตรลักษณ์ ปฏิจจนสมุปบาท โลกธรรม อริยสัจ นิพพาน วิสัยโลก หลักธรรมเบ็ดเตล็ด 2) หลักธรรมที่พึงมี ได้แก่ ความรู้จักสังเกต พิจารณาหาเหตุผล ความไตร่ตรองรอบคอบระมัดระวังไม่ด่วนสรุป ความไม่ประมาท ความรู้จักตน ความรู้จักบุคคล ความกตัญญูตเวที ความมีทิวฐธัมมิกัตถสังวัตตนิยธรรม ความสำรวมตน ความรู้จักคบคน ความมีสัจจะ ความมีมนุษยธรรม ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความไม่พยายาบท ความให้อภัย ความรู้จักกาล ความเด็ดเดี่ยวมั่นคง ความมองการณ์ไกล ความเพียรพยายาม ความรักสามัคคี ความมีปัญญาพิจารณาญาณ รู้จักถือเอาประโยชน์ ความตระหนักในคุณค่าของการทำดี ความรู้จักสวดรับฟังรู้จักถาม ความเอาใจใส่ต่อสังคม ความมีระเบียบวินัย ความรักศรัทธาในศิลปวัฒนธรรมของตน ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ความประหยัด ความสันโดษ ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ

2. พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผู้วิจัยทราบถึงพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปได้ ดังนี้

2.1 พุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของคณะอรธโฆสิต (ฉันท ธรรมโฆสิต) สามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ พุทธจริยศาสตร์ส่วนบุคคล (ความมีเหตุผล ความอดทน ความรู้จักตนความมีศีล ความสำรวมวาจา ความรู้จักเลือกคบคน และความรู้จักเลือกคู่ครอง) และพุทธจริยศาสตร์ส่วนสังคม (หลักพระรัตนตรัย หลักความกตัญญูตเวที หลักสัจจะ หลักเบญจศีลเบญจธรรม หลักความมีสัมมาคารวะ หลักไตรลักษณ์ หลักปฏิจจนสมุปบาท หลักความไม่ประมาท หลักอกุศลมูล และหลักโลกธรรม 8)

2.2 พุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในบทหนึ่งตะลุงของคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆชน์) สามารถจัดเข้าได้กับพุทธจริยศาสตร์ 3 ระดับ ได้แก่ 1) พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น (เบญจศีลเบญจธรรม) 2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง (กุศลกรรมบถ 10) และ 3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง (มรรคมืองค์ 8) มีความสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาอนุรักษ์ อภิรกโข (เจ้ายทอง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หนึ่งตะลุงกับการเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน: กรณีหนึ่งตะลุงคณะสุรเชษฐ์ บันเทิงศิลป์ จ. นครศรีธรรมราช (พระมหาอนุรักษ์ อภิรกโข (เจ้ายทอง), 2550) ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาของหนึ่งตะลุงได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก และหลักธรรมที่นายหนึ่งตะลุงนำเสนอมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในภาคใต้เป็นอย่างดี คนดูสามารถนำไปประพฤติใช้ได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ หนึ่งตะลุงมีส่วนในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับประชาชนในหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่า ด้านศีลธรรม การเมืองการปกครอง การสาธารณสุข ด้านสังคมประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น กล่าวได้ว่า หนึ่งตะลุงก็คือ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนเคลื่อนที่ ทั้งนี้เพราะประชาชนยังสามารถรับรู้ข่าวสารอื่น ๆ โดยผ่านทางหนึ่งตะลุง หนึ่งตะลุงเป็นสื่อพื้นบ้านที่มีคุณค่าต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง และเชื่อว่าหากมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแล้ว หนึ่งตะลุงจะยังคงทำหน้าที่ในการรับใช้สังคมไทยตลอดไป และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของปจจริย์ ลัทัญญู ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารวัฒนธรรมผ่านสื่อหนึ่งตะลุงคณะฉิ่น ธรรมโฆชน์ (ปจจริย์ ลัทัญญู, 2550) ผลการวิจัยพบว่า 1) เนื้อหาสาระทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านสื่อหนึ่งตะลุงมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระไว้ 6 เรื่อง คือ เรื่องอาหารการกิน ได้แก่ ข้าวยา เรื่องอาชีพ ได้แก่ เลี้ยงสัตว์ ตัดฟัน เรื่องคติธรรม ได้แก่ ความยุติธรรม ความพอเพียง การทำความดี เรื่องการประพฤติหรือการวางตัว ได้แก่ การรักษนวลสงวนตัว การสั่งสอนเรื่องกิริยามารยาท เรื่องความกตัญญูกตเวที ได้แก่ การรู้จักและการตอบแทนบุญคุณ เรื่องความเมตตากรุณา ได้แก่ ความมีน้ำใจ การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ 2) บทบาทและอิทธิพลของหนึ่งตะลุงในฐานะสื่อพื้นบ้าน มีการถ่ายทอดบทบาทหน้าที่เอาไว้ 5 เรื่อง คือ เรื่องการให้ความบันเทิงและนันทนาการ เรื่องการแจ้งข่าวสาวหรือรายงานสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานการณ์ภาคใต้ เรื่องการให้การศึกษาหรือการอบรมสั่งสอน ได้แก่ การวางแผนครอบครัว การให้ความรู้เรื่องสัตว์ การสั่งสอนคุณธรรมต่าง ๆ เรื่องการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์สังคม ได้แก่ การทุจริตในสนามบินสุวรรณภูมิ ความเชื่อเรื่องจตุคามรามเทพ เรื่องการเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคล ได้แก่ การประสานให้ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

3. การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนึ่งตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆชน์)

จากการศึกษาพบว่า สามารถประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆษิต (ฉิ่น ธรรมโฆษณ์) ใน 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนบุคคล

การประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนบุคคลสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น (เบญจศีลเบญจธรรม) 2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง (กุศลกรรมบถ 10) และ 3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง (มรรคมีองค์ 8) โดยมีพุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธโฆษิต (ฉิ่น ธรรมโฆษณ์) ได้แก่ ความมีเหตุผล ความอดทน ความรู้จักตนความมีศีล ความสำรวมวาจา ความรู้จักเลือกคบคน และความรู้จักเลือกคู่ครอง

3.2 การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนสังคม

การประยุกต์ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนสังคมสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น (เบญจศีลเบญจธรรม) 2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง (กุศลกรรมบถ 10) และ 3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง (มรรคมีองค์ 8) โดยมีพุทธจริยศาสตร์ที่ปรากฏในการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธโฆษิต (ฉิ่น ธรรมโฆษณ์) ได้แก่ หลักพระรัตนตรัย หลักความกตัญญูกตเวที หลักสัจจะ หลักเบญจศีลเบญจธรรม หลักความมีสัมมาคารวะ หลักไตรลักษณ์ หลักปฏิจจสมุปบาท หลักความไม่ประมาท หลักอกุศลมูล และหลักโลกธรรม 8 มีความสอดคล้องกับการศึกษาของพระครูปลัดสุศักดิ์ วิริยโร (คงรักษา) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม (พระครูปลัดสุศักดิ์ วิริยโร (คงรักษา), 2555) พบว่า ทรัพยากรมนุษย์ตามทฤษฎีตะวันตกมีความหมายว่า มนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีศักยภาพในการเรียนรู้ มีค่าสูงสุดในการพัฒนาองค์การ องค์การจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ ส่วนในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การเป็นผู้ฝึกตนตามหลักศีลธรรม พระพุทธเจ้าทรงฝึกพระองค์เองได้อย่างประเสริฐแล้วทรงฝึกผู้อื่น ตามบุคคลผู้ฝึกตนจะสามารถพัฒนาตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมและศีลธรรมในการดำเนินชีวิต โดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดประสิทธิภาพ หลักธรรมดังกล่าวได้แก่ เบญจศีล คือ ศีล 5 เมื่อปฏิบัติตามศีล 5 ถือว่าเป็นผู้มีศีล ส่วนคำว่า เบญจธรรม มีความหมายเดียวกับ ‘กัลยาณธรรม’ หมายถึง ธรรม 5 ประการ ที่ดี สะอาด เพราะกำจัดธรรมที่ไม่สะอาด คือ ราคะ โทสะ โมหะได้ เป็นคุณธรรมคู่กับเบญจศีล ถ้าบุคคลถือปฏิบัติศีล 5 ต้องปฏิบัติเบญจธรรมด้วยเบญจศีลเป็นข้อที่ควรจดเว้น สอนเบญจธรรม เป็นข้อควรปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความสงบสุข สามัคคี เอื้อเฟื้อต่อกัน นับเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ยั่งยืน และมีความสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาพรสวรรค์ กิตติวโร (จันโปรด) ศึกษาเรื่อง ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ (พระมหาพรสวรรค์ กิตติวโร (จันโปรด), 2554) พบว่า การพัฒนามนุษย์ในทาง

พระพุทธศาสนานั้น มองมนุษย์ ในฐานะที่มนุษย์มีความเป็นมนุษย์ของเขาเอง ชีวิตมนุษย์นั้นมีจุดหมายของชีวิต คือ ความสุข ความอิสรภาพ ความดีงามของชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล และการพัฒนาตามหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการนั้น เป็นการพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ ถือได้ว่าเป็นหลักสำคัญของพระพุทธศาสนา เพราะการพัฒนามนุษย์ที่ดีจะต้องมีธรรมะเป็นพื้นฐาน อำนวยให้เกิดคุณค่าในทางมนุษยธรรม มีเป้าหมายเพื่อเป็นการแก้ปัญหาของมนุษย์ โดยมีรูปแบบการปฏิบัติรวมลงในไตรสิกขา เป็นกระบวนการพัฒนาทางร่างกาย วาจา จิต และปัญญาที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ทุกระดับชั้น ระดับสังคม เพื่อพัฒนามนุษย์ให้ได้บรรลุจุดหมายของชีวิตและประโยชน์ต่าง ๆ

สำหรับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักกุศลกรรมบถ 10 ประการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน พบว่า เป็นการนำเอาหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการพร้อมทั้งหลักธรรมที่เหมาะสมมาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมปัจจุบันใน 4 ระดับชั้นด้วยกัน ได้แก่ 1) ระดับปัจเจกบุคคล 2) ระดับครอบครัว 3) ระดับองค์กร และ 4) ระดับสังคม เพื่อเป็นการช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ เพราะเนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีพื้นฐานของการกระทำที่ออกมาทางกาย วาจา และใจ ที่ยังประกอบไปด้วยความโลภ ความโกรธ และความหลง ในการพัฒนาตามหลักการทั่วไปนั้นไม่ได้พัฒนาในด้านของพื้นฐานของชีวิต ดังนั้น ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องนำหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการและหลักธรรมที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลและประโยชน์สูงสุด

4. องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ผ่านการแสดงหนังตะลุง ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการมองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ่น ธรรมโฆชน์) สรุปได้ ดังนี้

องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการมองผ่านการแสดงหนังตะลุง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ โมเดลการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการมองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆชน์) ผู้วิจัยได้คิดรูปแบบโมเดลขึ้นมาเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำและการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีตัวย่อว่า “S-B-P-L & 3Es” มีความหมาย ดังนี้

S = Sublimity: Buddhist Ethics หมายถึง ความน่าทึ่ง ความสูงส่งทางพุทธจริยศาสตร์ ส่วนนี้เป็นองค์ความรู้และคุณค่าทางศาสนา ที่ผู้ชมการแสดงหนังตะลุงได้รับรู้จากการแสดงหนังตะลุงคณะอรธโฆสิต (ฉิ้น ธรรมโฆชน์)

B = Beautifulness: Mental Happiness หมายถึง การที่ผู้ชมการแสดงหนังตะลุง ได้เห็นถึงความสวยงามของการแสดงหนังตะลุงผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ความสวยงามของบทกลอนหนัง การขับร้องบทกลอนหนัง และลีลาการเชิดรูปหนังตะลุง จนกลายเป็นความงดงามที่เกิดขึ้นทางจิตใจอันเป็นความสุขทางด้านจิตใจ

P = Picturesqueness: Essential Happiness หมายถึง ความรู้สึกแปลกหูแปลกตา เป็นความสุขที่เป็นแก่นแท้ของการแสดงหนังตะลุง ที่ผู้ชมสามารถเข้าถึงได้ผ่านการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธรโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์)

Life Development หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ผู้ชมได้รับและนำมาปฏิบัติผ่านมุมมองการชมการแสดงหนังตะลุงของคณะอรธรโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) ทั้งที่เป็นส่วนขององค์ความรู้และคุณค่าทางพุทธจริยศาสตร์

3Es : สุนทรียศิลป์การแสดงศิลปะพื้นบ้าน เป็นความงดงามของสุนทรียศาสตร์หลังนวยุค ประกอบด้วย 3Es ได้แก่ 1) Entertainment (เพลิดเพลินสนุกสนานบันเทิงใจ) 2) Essentiality (สาระความรู้อันเป็นแก่นแท้) และ 3) Enhancement (การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต)

สรุป

หนังอรธรโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) เกิดที่หมู่ที่ 3 ตำบลสหิงหม้อ อำเภอเมืองสงขลา (ปัจจุบัน อำเภอสิงหนคร) จังหวัดสงขลา แสดงหนังตะลุงมากกว่า 6000 ครั้ง เขียนบทกลอนหนังตะลุงไว้น้อยกว่า 100 เรื่อง เสียชีวิตเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พุทธศักราช 2560 รวมอายุได้ 86 ปี ส่วนองค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุงคณะอรธรโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) ได้แก่ คณะหนังตะลุง โรงหนังและอุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องดนตรี และรูปหนังตะลุง

พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ พุทธจริยศาสตร์ส่วนบุคคล และพุทธจริยศาสตร์ส่วนสังคม โดยจัดเข้าได้กับพุทธจริยศาสตร์ 3 ระดับ ได้แก่ 1) พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น (เบญจศีลเบญจธรรม) 2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง (กุศลกรรมบถ 10) และ 3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง (มรรคมืองค์ 8)

การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมองผ่านการแสดงหนังตะลุงคณะอรธรโฆษิต (ฉิ้น ธรรมโฆษณ์) สามารถประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนบุคคลและส่วนสังคม ด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ 3 ระดับ

องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากการประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ผ่านการแสดงหนังตะลุง ผู้วิจัยได้ออกองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยสร้างเป็นโมเดลเป็นตัวย่อว่า “S-B-P-L & 3Es” โดยที่ S หมายถึง ความสูงส่งทางพุทธจริยศาสตร์, B หมายถึง ความสวยงามทางด้านจิตใจ, P หมายถึง ความรู้สึกแปลกหูแปลก

ตา, L หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 3Es หมายถึง ความเพลิดเพลินสนุกสนาน ความมีแก่นสาร และการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นรูปแบบโมเดลที่ผู้ชมการแสดงหนังตะลุงทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการนำองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากหลักคำสอน ที่เรียกว่า หลักพุทธจริยศาสตร์ ที่ถูกถ่ายทอดออกผ่านการแสดงหนังตะลุงนั้น เป็นสิ่งที่ผู้ชมการแสดงหนังตะลุงทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตได้จริง จึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงพื้นบ้านต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญและควรแสวงหาวิธีการหรือช่องทางที่เหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อสร้างความเข้าใจให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เห็นถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าที่แฝงอยู่ในบทกลอนหนังตะลุง และแนะนำให้ทุกคนนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ขนบแก้ว. (2544). *ภูมิปัญญาการสอนหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในบทกลอนหนังตะลุงของคณะหนังฉิ้น อรมุต : การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. สงขลา: ฝ้ายวิจัยและเผยแพร่ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสงขลา.
- เกษม ขนบแก้ว และคณะ. (2560). “หนังอรรถโฆษิต” *หนังตะลุงนามพระราชทาน ฉิ้น อรมุตหนังฉิ้น ธรรมโฆษณ์ ศิลปินแห่งชาติ ประชาญ์ผู้ขับเงาแห่งลุ่มทะเลสาบสงขลา*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สยาม เอ็ม แอนด์ บี พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ปาจรรย์ ธิภัญญ. (2550). การสื่อสารวัฒนธรรมผ่านสื่อหนังตะลุงคณะฉิ้น ธรรมโฆษณ์. ใน *วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.
- พระครูปลัดสุครักดิ์ วิริยธโร (คงรักษา). (2555). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพรสวรรค์ กิตติวโร (จันโปรด). (2554). ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหานูร์รักษ์ อภิรุโก (เจ้ายทอง). (2550). *หนังสือเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมแก่ประชาชน: กรณีหนังสือคณะสุรเชษฐ์ บ้านเทิงศิลป์ จังหวัดนครศรีธรรมราช*. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมหวัง คงประยูร. (2522). *ศิลปะพื้นบ้าน*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ส่งเสริมธุรกิจ.
- โสภา สมเขาใหญ่. (2538). *ชีวิตและผลงานวรรณกรรมหนังสือของฉิ้น ธรรมโฆษณ์*. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒภาคใต้.
- อุดม หนูทอง. (2529). *หนังสือในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 10*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์.